ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 9ης Δεκεμβρίου 1998

σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γερμανία στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus,

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(1998) 4275]

(Το κείμενο στη γερμανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(1999/581/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟ1ΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 93 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, και έλαβε υπόψη τις εν λόγω παρατηρήσεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Επιτροπή πληροφορήθηκε ότι η Γερμανία χορήγησε ενίσχυση στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus μέσω καταγγελίας που υπέβαλε μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 26 Μαρτίου 1996. Με επιστολές της 7ης Ιουνίου και της 5ης Σεπτεμβρίου 1996, η Επιτροπή ζήτησε από τις γερμανικές αρχές σχετικές πληροφορίες. Η Γερμανία απάντησε στο αίτημα αυτό στις 26 Ιουλίου 1996 και στις 20 Φεβρουαρίου 1997.

Με επιστολή της 12ης Αυγούστου 1997, η Επιτροπή πληροφόρησε τη Γερμανία για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ όσον αφορά την εν λόγω ενίσχυση. Η Γερμανία απάντησε στην επιστολή αυτή στις 31 Οκτωβρίου 1997.

Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [1]. Παράλληλα, η Επιτροπή κάλεσε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

Με επιστολή της 3ης Μαρτίου 1998, οι παρατηρήσεις αυτές διαβιβάστηκαν στη Γερμανία. Στις 6 και 7 Μαρτίου 1998, πραγματοποιήθηκε επιτόπια επίσκεψη στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής στο Cottbus, στην οποία μετείχαν επίσης εκπρόσωποι της Επιτροπής. Στις 9 Ιουλίου 1998, η Γερμανία απάντησε στις παρατηρήσεις.

II. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Το Cottbus βρίσκεται στη μεγαλύτερη περιοχή κοιτασμάτων λιγνίτη της ανατολικής Γερμανίας, τα κοιτάσματα της οποίας εκμεταλλεύεται η Lausitzer Braunkohle AG (Laubag). Στις 26 Απριλίου 1995, οι αρχές της πόλης Cottbus αποφάσισαν να αντικαταστήσουν το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη που χρονολογείται από την εποχή της ΛΔΓ, ο οποίος δεν ανταποκρινόταν πλέον στις σύγχρονες τεχνικές προδιαγραφές, ιδίως όσον αφορά την κατανάλωση καυσίμου και την προστασία του περιβάλλοντος, με ένα νέο σύγχρονο σταθμό συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας-ηλεκτρισμού (CHP). Το σχέδιο αποσκοπεί κυρίως στον εφοδιασμό της πόλης Cottbus με τηλεθέρμανση (περίπου 70 % των νοικοκυριών είναι συνδεδεμένα με ένα δίκτυο τηλεθέρμανσης). Ως παραπροϊόν θα παράγεται ηλεκτρική ενέργεια που προορίζεται αποκλειστικά για την τροφοδότηση της πόλης Cottbus.

Το συνολικό κόστος του σχεδίου ανέρχεται σε 395 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα. Το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου υποστήριξε την επένδυση αυτή με στόχο να αντισταθμίσει τη διαφορά τιμής σε σχέση με ένα σύγχρονο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής με αέριο ως καύσιμο, του οποίου το κόστος θα ανερχόταν περίπου σε 185 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα. Η ενίσχυση ύψους 49,95 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων χορηγήθηκε σε βάση ad hoc, δεδομένου ότι η Γερμανία είχε εξαιρέσει ρητά τον τομέα της ενέργειας από επιχορήγηση στο πλαίσιο του γερμανικού καθεστώτος περιφερειακών ενισχύσεων, «Gemeinschaftsaufgabe», που ενέκρινε η Επιτροπή [2], σύμφωνα με το οποίο στο ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου, μια περιοχή κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ, δύνανται να χορηγηθούν επενδυτικές ενισχύσεις έως 35 % των συνολικών επενδυτικών δαπανών. Εξάλλου, καμία άλλη κρατική ενίσχυση, είτε σε βάση ad hoc είτε στο πλαίσιο εγκριθέντος καθεστώτος ενισχύσεων έρευνας και ανάπτυξης ή προστασίας του περιβάλλοντος, δεν χορηγήθηκε υπέρ του σχεδίου. Επί του παρόντος στον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής απασχολούνται 243 άτομα.

Στο Cottbus χρησιμοποιείται για πρώτη φορά παγκοσμίως λιγνίτης σε έναν σταθμό συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας-ηλεκτρισμού ως καύσιμο στη δεύτερης γενεάς τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση. Η Επιτροπή αποφάσισε επομένως να χορηγήσει για το εν λόγω σχέδιο επιπλέον 29 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2008/90 του Συμβουλίου [3] (Σχέδιο SF/00122/95/DE/SE και SF/00264/97/DE/SE, «θερμοηλεκτρικός σταθμός παραγωγής ενέργειας με την δεύτερης γενεάς τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση με λιγνίτη από την ανατολική Γερμανία»). Σκοπός του σχεδίου αυτού είναι να καταδείξει ότι ο λιγνίτης μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο στην τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση, γεγονός που θα μπορούσε να αυξήσει τις δυνατότητες εξαγωγής της εν λόγω τεχνολογίας εκτός της Κοινότητας.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις του σχεδίου στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή θεώρησε, ωστόσο, ότι η επενδυτική ενίσχυση για έναν συγκριτικά ακριβό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη ενδέχεται να αποτελέσει παράνομη κρατική ενίσχυση υπέρ της περιφερειακής επιχείρησης εξόρυξης λιγνίτη Laubag, η οποία δεν απολαύει μεν βάσει του σχεδίου προτιμησιακών τιμών, υπολογίζει όμως στη σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων εφοδιασμού.

[1] ΕΕ C 381 της 16.12.1997, σ. 5.

[2] Βλέπε σημείο 3.1.3 τον 24ου προγράμματος-πλαισίου τον σχεδίου κοινού ενδιαφέροντος «βελτίωση της περιφερειακής οικονομικής διάρθρωσης», που εγκρίθηκε με απόφαση της 30ής Απριλίου 1996 (ΕΕ C 291 της 4.10.1996, σ. 4).

[3] ΕΕ L 185 της 17.7.1990, σ. 1.

Η εκτίμηση ότι πρόκειται για παράνομη κρατική ενίσχυση βασίστηκε κυρίως σε δέσμευση που ανέλαβε η Γερμανία στο πλαίσιο της κρατικής ενίσχυσης Ν 13/92 υπέρ του σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη Schkopau στη Σαξονία-Anhalt, για την οποία η Επιτροπή είχε εγκρίνει επενδυτική ενίσχυση ύψους 600 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων ([1]). Προκειμένου να αποφευχθούν η συστηματική επιχορήγηση της ανατολικογερμανικής βιομηχανίας λιγνίτη και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού σε μια ελεύθερη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η Γερμανία ανέλαβε ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της εν λόγω ενίσχυσης τη δέσμευση:

> να μην χορηγήσει πλέον ενίσχυση η οποία άμεσα ή έμμεσα συνδέεται με τη χρησιμοποίηση λιγνίτη. Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δύνανται, ωστόσο, να εξακολουθήσουν να λαμβάνουν επιχορηγήσεις, εφόσον συμφωνούν με τις αποφάσεις της Επιτροπής για την έγκριση ενισχύσεων στο πλαίσιο των καθεστώτων ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα, έρευνας και ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος, δεν αποσκοπούν στη χρησιμοποίηση ορισμένων πηγών ενέργειας και δεν προορίζονται να αντισταθμίσουν τις δαπάνες χρησιμοποίησης συγκεκριμένων πηγών ενέργειας.

Δεδομένου ότι στην περίπτωση του Cottbus πρόκειται για ad hoc ενίσχυση που δεν εμπίπτει σε εγκριθέν οριζόντιο καθεστώς ενίσχυσης, η Επιτροπή είχε σοβαρούς ενδοιασμούς κατά πόσον η επενδυτική ενίσχυση που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου, λαμβανομένης υπόψη της δέσμευσης που ανέλαβε η Γερμανία το 1992, μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με τους κοινοτικούς κανόνες όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις και, επομένως, αποφάσισε στις 30 Ιουλίου 1997 να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.

III. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ**

Ελήφθησαν έξι παρατηρήσεις από ενδιαφερόμενα μέρη, οι οποίες συνοψίζονται ως εξής:

Το Amt Jänschwalde, η τοπική διοικητική αρχή μιας κοινότητας που βρίσκεται κοντά στην περιοχή εκμετάλλευσης λιγνίτη της επιχείρησης Laubag, υποστήριξε ότι η ενίσχυση στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής στο Cottbus πρέπει σαφώς να θεωρηθεί ως ενίσχυση υπέρ της περιφερειακής βιομηχανίας λιγνίτη. Πρόσθεσε ότι η ενίσχυση δεν ήταν δυνατό να θεωρηθεί ως περιφερειακή ενίσχυση κατά την έννοια των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, δεδομένου ότι δεν υπήρχε σαφής στόχος περιφερειακού χαρακτήρα. Επιπλέον, ισχυρίστηκε ότι οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη δεν είναι επί του παρόντος ούτε πρόκειται να είναι μελλοντικά ανταγωνιστικοί χωρίς τη χορήγηση συνεχών κρατικών ενισχύσεων. Όσον αφορά τις επιπτώσεις του σχεδίου στο περιβάλλον, υποστήριξε την άποψη ότι το φυσικό αέριο είναι σαφώς φιλικότερο προς το περιβάλλον από τον λιγνίτη σε οποιαδήποτε χρήση.

Σύμφωνα με την ENRON Europe Ltd (στο εξής ENRON), παραγωγός και προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση το φυσικό αέριο, στην περίπτωση του λιγνίτη δεν μπορεί να προβληθεί ως επιχείρημα η μεγαλύτερη σταθερότητα των τιμών υπέρ αυτής της πηγής ενέργειας, δεδομένου ότι μπορούν να επιτευχθούν τα ίδια αποτελέσματα για το φυσικό αέριο μέσω πράξης κάλυψης για τη σταθερότητα των τιμών αυτών. Η επιχείρηση επεσήμανε επιπλέον ότι με τη χρήση φυσικού αερίου μπορεί να διασφαλιστεί αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος.

([1]) Απόφαση της 22ας Ιουλίου 1992 (ΕΕ C 203 της 11.8.1992, σ. 15).

Οι τέσσερις άλλες παρατηρήσεις δεν αφορούσαν τόσο τις επιπτώσεις του σχεδίου στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας όσο τη χρήση του λιγνίτη ως καυσίμου μη επαρκώς φιλικού προς το περιβάλλον.

IV. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ**

Σε απάντηση στην απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η Γερμανία πρόβαλε κατ' αρχάς το επιχείρημα ότι η επιχείρηση Laubag δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί ως αποδέκτης της ενίσχυσης, δεδομένου ότι το όφελός της είναι ασήμαντο. Η επιχείρηση δεν επωφελήθηκε σε καμία περίπτωση από τεχνητά υψηλές τιμές, αλλά συνήψε μόνο μια μακροχρόνια σύμβαση εφοδιασμού, η οποία ωστόσο αντιπροσωπεύει μόνο το 0,9 % της ετήσιας παραγωγής λιγνίτη.

Επιπλέον, η Γερμανία επεσήμανε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν ισχύει η δέσμευση του 1992, δεδομένου ότι το σχέδιο αποσκοπεί κυρίως στον εφοδιασμό με τηλεθέρμανση. Η δέσμευση του 1992 αφορά την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος που συνιστά μόνον ένα παραπροϊόν.

Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το Cottbus βρίσκεται σε περιοχή που εμπίπτει στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ, όπου η Επιτροπή επιτρέπει τις επενδυτικές ενισχύσεις έως 35 % των συνολικών επενδυτικών δαπανών. Δεδομένου ότι οι επενδυτικές δαπάνες ανέρχονται συνολικά σε 395 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα, το σχέδιο θα μπορούσε θεωρητικά να λάβει ενίσχυση περίπου 135 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα, δηλαδή ένα πολύ μεγαλύτερο ποσό από το ποσό της μέχρι σήμερα πράγματι χορηγηθείσας ενίσχυσης (49,95 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα από το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου και 29 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα από την Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie).

Το σχέδιο συμφωνεί πλήρως με τους κοινοτικούς κανόνες όσον αφορά τον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Όταν ελήφθη η απόφαση υπέρ του σταθμού συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού-θερμότητας χρησιμοποιώντας την τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση, προκηρύχθηκε διαγωνισμός σε κοινοτικό επίπεδο και δημοσιεύθηκε στο συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 8 Αυγούστου 1995. Εκτός από αυτή τη δημοσίευση, όλοι οι παραγωγοί που χρησιμοποιούσαν την τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση κλήθηκαν άμεσα να υποβάλουν προσφορές. Η σύμβαση ανατέθηκε, τέλος, σε έναν γερμανό παραγωγό. Ούτε η υπηρεσία ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων, ούτε η επιτροπή καταγγελιών στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων έλαβαν καταγγελίες όσον αφορά τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

Επιπλέον, το σχέδιο έχει πιλοτικό χαρακτήρα, γεγονός που επιβεβαιώνεται επίσης από την χρηματοδότηση του σχεδίου εκ μέρους της Κοινότητας στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie. Εξάλλου, τα ινστιτούτα ερευνών του τεχνικού Πανεπιστημίου Cottbus θα παρακολουθήσουν προσεκτικά τις επιπτώσεις της χρησιμοποίησης λιγνίτη ως καυσίμου με την τεχνολογία καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση.

Το σχέδιο θα στεφόταν με επιτυχία εάν μπορούσε να αποδειχθεί ότι ο λιγνίτης δύναται να χρησιμοποιηθεί ως ανταγωνιστικό καύσιμο. Αυτό θα είχε θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση στον τομέα του λιγνίτη που συνιστά τον σημαντικότερο οικονομικό κλάδο στην εν λόγω διαρθρωτικά μειονεκτική περιοχή, από τον οποίο εξαρτώνται ακόμη, άμεσα ή έμμεσα, 13 000-17 000 θέσεις εργασίας (το 1989 υπήρχαν ακόμη 73 000).

Επιπλέον, το σχέδιο έχει θετικές επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος. Θα σημειωθεί σημαντική μείωση των εκπομπών ρύπων και θορύβου, με τιμές χαμηλότερες των ορίων που θέσπισε η γερμανική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ως αποδεικτικό στοιχείο, η Γερμανία υπέβαλε τις ακόλουθες τιμές εκπομπών:

(σε mg/m³)

	Γερμανική νομοθεσία	Σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Cottbus
Διοξείδιο του θείου	250	200
Νιτρικό οξύ	200	200
Διοξείδιο του άνθρακα	250	200
Υδροχλωρικό οξύ	100	30
Υδροφθορικό οξύ	15	1,5
Σκόνη	50	20

Όσον αφορά τις εκπομπές θορύβου, η Γερμανία υπέβαλε τις ακόλουθες τιμες:

(σε ντεσιμπέλ)

Κατά τη διάρκεια της ημέρας		Κατά τη διάρκεια της νύχτας	
Γερμανική νομοθεσία	Σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Cottbus	Γερμανική νομοθεσία	Σταθμός ηλεκτροπαραγωγής Cottbus
55	52	40	40
60	43	45	31
60	43	45	28
55	45	40	34
55	46	40	35
50	34	35	23
50	45	35	33

Όσον αφορά τις παρατηρήσεις των τρίτων μερών, η Γερμανία διατύπωσε τα ακόλουθα:

Το Amt Jänschwalde τάσσεται καταρχάς κατά της γενικής ενεργειακής πολιτικής του ομόσπονδου κράτους του Βρανδεμβούργου, και ιδίως κατά της μετεγκατάστασης της κοινότητας Horno, η οποία κρίθηκε απαραίτητη λόγω της επέκτασης ενός υπαίθριου λατομείου που ανήκει στη Laubag. Επιπλέον, η Γερμανία τόνισε εκ νέου ότι το σχέδιο θα έχει ελάχιστες επιπτώσεις στην παραγωγή της τοπικής βιομηχανίας λιγνίτη και, επομένως, στον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφορετικών καυσίμων. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το φυσικό αέριο, καύσιμο ανταγωνιστικό προς το λιγνίτη, κατέχει ήδη με περίπου 27 % ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς στα νέα ομόσπονδα κράτη έναντι 21 % κατά μέσο όρο σε ολόκληρη τη Γερμανία. Κατά τα τέλη του 1997, 40 % των νοικοκυριών στην ανατολική Γερμανία θερμαινόταν με φυσικό αέριο. Το μερίδιο που αντιπροσωπεύει το καύσιμο του σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο Cottbus στο συνολικό όγκο των καυσίμων που χρησιμοποιούνται στη Γερμανία σε σταθμούς παραγωγής τηλεθέρμανσης ανέρχεται μόνο σε 0,1 %. Όσον αφορά τον ισχυρισμό σύμφωνα με τον οποίο το φυσικό αέριο είναι φιλικότερο προς το περιβάλλον από τον λιγνίτη, η Γερμανία επεσήμανε ότι το φυσικό αέριο προκαλεί πρόσθετες εκπομπές μεθανίου, γεγονός που δεν αναφέρθηκε από το Amt Jänschwalde.

Όσον αφορά τις παρατηρήσεις της ENRON, η Γερμανία αμφισβήτησε κυρίως το γεγονός ότι μέσω της πράξης κάλυψης τιμών θα ήταν δυνατό νά επιτευχθεί για το φυσικό αέριο η ίδια σταθερότητα τιμών όπως για τον λιγνίτη. Η ίδια η ENRON δεν κατάφερε να προσκομίσει ακριβή στοιχεία ούτε για τις συνθήκες υπό τις οποίες θα μπορούσε να προμηθεύει φυσικό αέριο σε σταθερές τιμές για μεγάλο χρονικό διάστημα ούτε για τους κινδύνους που θα έπρεπε να λάβει υπόψη.

Όσον αφορά τις άλλες τέσσερις παρατηρήσεις, η Γερμανία απάντησε επισημαίνοντας εκ νέου ότι οι τιμές που διαπιστώθηκαν στο σχέδιο είναι κατώτερες από τις ανώτατες τιμές εκπομπών ρύπων και θορύβου που ισχύουν στη Γερμανία και ότι, επομένως, συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος.

V. **ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ**

Ο λιγνίτης δεν εμπίπτει στη συνθήκη ΕΚΑΧ, αλλά στη συνθήκη ΕΚ. Κατά συνέπεια, η επενδυτική επιχορήγηση ύψους 49,95 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου για την κατασκευή του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus συνιστά σαφώς ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Μολονότι οι δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι κυρίως οι φορείς του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, έμμεσα είναι ωστόσο επίσης η ανατολικογερμανική βιομηχανία λιγνίτη, και στην προκειμένη περίπτωση ιδίως η Laubag. Η ενίσχυση ήταν ένα κίνητρο για την χρησιμοποίηση λιγνίτη ως καυσίμου, μολονότι η κατασκευή ενός σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργεί με άλλα καύσιμα, όπως για παράδειγμα το φυσικό αέριο, θα αποτελούσε λιγότερο δαπανηρή λύση.

Η εν λόγω ενίσχυση μπορεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Με τη συμπερίληψη της πρώην ΛΔΓ στην Κοινότητα το 1990/91 αυξήθηκε σημαντικά η κοινοτική παραγωγή λιγνίτη. Στην Κοινότητα μόνο τρεις χώρες παράγουν λιγνίτη σε μεγάλες ποσότητες, και η Γερμανία αντιπροσωπεύει το 75 % της συνολικής παραγωγής στην Κοινότητα. Ο λιγνίτης χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο ως καύσιμο σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που βρίσκονται κοντά σε λιγνιτικά κοιτάσματα, και τούτο επειδή η μεταφορά λιγνίτη σε μεγάλες αποστάσεις είναι κατά κανόνα αντιοικονομική. Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι δεν πραγματοποιούνται ενδοκοινοτικές συναλλαγές λιγνίτη. Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι στην παρούσα περίπτωση προτιμήθηκε ο λιγνίτης έναντι του φυσικού αερίου, του γαιάνθρακα και του πετρελαίου. Στην αγορά ενέργειας, καθένα από τα καύσιμα αυτά δύναται να αντικατασταθεί από οποιοδήποτε άλλο. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές αυτές αγορές, η αγορά καυσίμων στο σύνολό της και ο ενδεχόμενος ενδοκοινοτικός ανταγωνισμός που επικρατεί στις αγορές αυτές. Στις εν λόγω αγορές πραγματοποιούνται ενδοκοινοτικές συναλλαγές και υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων των διαφόρων κρατών μελών. Η υπό εξέταση ενίσχυση δύναται επομένως να επηρεάσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά ενέργειας.

Η ενίσχυση δεν χορηγήθηκε στο πλαίσιο ενός καθεστώτος ενισχύσεων που εγκρίθηκε προηγουμένως από την Επιτροπή και επομένως έπρεπε να κοινοποιηθεί χωριστά σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Η Γερμανία δεν εκπλήρωσε την υποχρέωση αυτή. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση ήταν παράνομη.

Όσον αφορά το ερώτημα εάν η ενίσχυση εμπίπτει σε μία από τις παρεκκλίσεις του άρθρου 92 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης ΕΚ, πρέπει κατ' αρχάς να επισημανθεί ότι η δέσμευση που ανέλαβε η Γερμανία σε συνάρτηση με την κρατική ενίσχυση στην περίπτωση Schkopau δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων στην παρούσα περίπτωση.

Η προαναφερόμενη υποχρέωση αποσκοπούσε την εποχή εκείνη στο να παρεμποδιστεί η εφαρμογή των ίδιων προστατευτικών μηχανισμών που ίσχυαν στη Δυτική Γερμανία για το γαιάνθρακα στα νέα ομόσπονδα κράτη για τον λιγνίτη. Το σχέδιο στο Cottbus συνιστά ωστόσο ένα μέτρο ad hoc, το οποίο ούτε έχει ως στόχο ούτε ως συνέπεια τη συστηματική επιχορήγηση της ανατολικογερμανικής βιομηχανίας λιγνίτη. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η Laubag δεν πωλεί το προϊόν της σε τεχνητά υπερβολικά υψηλές τιμές αλλά στις τιμές της αγοράς και ότι ο λιγνίτης που απαιτείται για το εν λόγω σχέδιο αντιπροσωπεύει μόνον ένα ασήμαντο μερίδιο, δηλαδή 0,9 % της ετήσιας παραγωγής της Laubag. Επιπλέον, το σχέδιο αποσκοπεί κυρίως στον εφοδιασμό τηλεθέρμανσης. Η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, στην οποία αναφέρεται κυρίως η δέσμευση του 1992, αποτελεί μόνον παραπροϊόν.

Στο πλαίσιο της εξέτασης των παρεκκλίσεων του άρθρου 92 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης ΕΚ, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι παρεκκλίσεις του άρθρου 92 παράγραφος 2 δεν είναι εφαρμόσιμες στην προκειμένη περίπτωση λόγω των χαρακτηριστικών της ενίσχυσης και του γεγονότος ότι η τελευταία δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εν λόγω παρεκκλίσεων.

Η ενίσχυση δύναται, ωστόσο, να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ.

Το γεγονός ότι η ενίσχυση δεν χορηγήθηκε στο πλαίσιο του γερμανικού καθεστώτος ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα (Gemeinschaftsaufgabe) δεν αποκλείει εκ των προτέρων την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης, αλλά εξηγείται μόνον από τον αποκλεισμό των επενδύσεων στον εφοδιασμό ηλεκτρικής ενέργειας από τη χορήγηση ενισχύσεων στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος. Ο περιορισμός αυτός δεν επιβλήθηκε από την Επιτροπή στο πλαίσιο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, αλλά αποφασίστηκε μονομερώς από τη Γερμανία. Η Επιτροπή δεν μπορεί επομένως να αποκλείσει μια εξέταση της ενίσχυσης από περιφερειακή άποψη, αλλά πρέπει να εκτιμήσει χωριστά —όπως έπραξε στην υπόθεση κρατικής ενίσχυσης N 295/97 «Délipapier» Γαλλία [1]— εάν για την εφαρμογή του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις.

Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) μπορεί να εφαρμοστεί επίσης σε μέτρα ad hoc. Αυτό επιβεβαιώθηκε από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην απόφασή του της 14ης Σεπτεμβρίου 1994 στις υποθέσεις C-278, 279 και 280/92 (Ισπανία κατά Επιτροπής) [2], σύμφωνα με την οποία οι ενισχύσεις ad hoc πρέπει επίσης να αποτελούν αντικείμενο εξέτασης προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση περιφερειακής ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α).

Αυτό ισχύει και για την ενίσχυση υπέρ του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus.

Μολονότι μέσω του εν λόγω σχεδίου αντικαθίσταται ένας παλαιός σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από έναν νέο, η ενίσχυση μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο στήριξης μιας αρχικής επένδυσης για την οποία μπορούν να εγκριθούν ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα [3]. Σύμφωνα με το σημείο 4.4 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, ως αρχική επένδυση ορίζεται επίσης «μια επένδυση παγίου κεφαλαίου η οποία συνεπάγεται θεμελιώδη αλλαγή στο προϊόν ή τη μέθοδο παραγωγής μιας υφιστάμενης εγκατάστασης (διαμέσου του εξορθολογισμού, της διαφοροποίησης ή του εκσυγχρονισμού)».

Εξάλλου, το Cottbus βρίσκεται σε περιοχή που εμπίπτει στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α), στην οποία το επιτρεπόμενο ανώτατο όριο ενίσχυσης για τις νέες επενδύσεις ανέρχεται σε 35 %. Στην προκειμένη περίπτωση, η ένταση ενίσχυσης 20 % παραμένει σαφώς κάτω από το εν λόγω ανώτατο όριο.

Επιπλέον, η ενίσχυση μπορεί να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής αυτής. Η αποτελεσματικότητα του σχεδίου στον τομέα της απασχόλησης υπερβαίνει σαφώς τις 243 θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στο σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Το σχέδιο αποσκοπεί επίσης στην μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της περιοχής. Μέσω του νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής θα δημιουργηθεί ένα σύγχρονο σύστημα τηλεθέρμανσης που θα συμβάλλει συνολικά στη βελτίωση της υποδομής της εν λόγω περιφέρειας, στο οποίο θα έχουν πρόσβαση όχι μόνον οι ιδιωτικές κατοικίες αλλά επίσης υφιστάμενες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και ενδεχόμενοι επενδυτές. Επιπλέον, με τη χρήση μιας νέας τεχνολογίας καύσης σε ρευστοστερεά κλίνη υπό πίεση που επελέγη από την Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie, για τη χορήγηση ενίσχυσης πρέπει να καταδειχθεί ότι ο λιγνίτης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ανταγωνιστικό καύσιμο. Εάν η τεχνολογία αυτή αποδειχθεί επιτυχής, τα αποτελέσματα στην απασχόληση στη βιομηχανία παραγωγής λιγνίτη αναμένεται να είναι θετικά. Το 1989, στη βιομηχανία παραγωγής λιγνίτη απασχολούνταν στην περιοχή αυτή 73 000 άτομα. Το ίδιο έτος η παραγωγή λιγνίτη ανήλθε σε 195 εκατομμύρια τόνους. Παρά τη δραστική μείωση του προσωπικού και της παραγωγής κατά τα έτη μετά το 1989, η βιομηχανία λιγνίτη εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο βιομηχανικό κλάδο στην περιοχή αυτή που αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα. Εκτιμάται ότι σε ετήσια παραγωγή 35-40 εκατομμυρίων τόνων το 2000 θα απασχολούνται περίπου 5 000 εργαζόμενοι άμεσα στην παραγωγή και την επεξεργασία του λιγνίτη. Άλλες 2 000 θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν στον κλάδο της ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη. Σε αυτές τις 7 000 άμεσες θέσεις εργασίας μπορούν να προστεθούν ακόμη 10 000 που βασίζονται σε επενδύσεις σε τομείς του εφοδιασμού, της συντήρησης και της επεξεργασίας και εξαρτώνται επομένως σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική κατάσταση της βιομηχανίας λιγνίτη. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σαφές ότι κάθε δραστηριότητα που αποσκοπεί στη βελτίωση των οικονομικών προοπτικών της βιομηχανίας λιγνίτη θα έχει επίσης θετικές επιπτώσεις σε εργαζόμενους που εξαρτώνται έμμεσα από την εν λόγω βιομηχανία.

Επιπλέον, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι θα μειωθεί η ρύπανση του περιβάλλοντος. Τα στοιχεία που προσκόμισε η Γερμανία καταδεικνύουν ότι οι εκπομπές ρύπων και θορύβου του νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής είναι πολύ χαμηλότερες από εκείνες του παλαιού σταθμού. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σκόπιμο να υπομνηστεί ότι ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής στο Cottbus είναι ένα σταθμός συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού-θερμότητας. Στην ανακοίνωσή της της 15ης Οκτωβρίου 1997 προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών [4] όσον αφορά την κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της, η Επιτροπή τόνισε ρητά για ακόμη μια φορά τα αποτελέσματα της εν λόγω τεχνολογίας όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση ενέργειας.

[1] ΕΕ C 333 της 4.11.1997, σ. 6.
[2] Συλλογή 1994, σ. I-4103.
[3] ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9.
[4] COM(97) 514 τελικό.

Επιπλέον, πρέπει να υπομνηστεί ότι ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής θα παράγει τόσο θερμότητα όσο και ηλεκτρισμό και επομένως θα προκαλεί λιγότερες εκπομπές στην ατμόσφαιρα από τους συμβατικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα. Η Επιτροπή αναγνώρισε σε άλλες περιπτώσεις ότι η χρήση της συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού-θερμότητας αιτιολογεί τη χρηματοοικονομική ενίσχυση [1]. Σε αυτή τη συνάρτηση, είναι σκόπιμο επίσης να υπενθυμιστεί ότι η Επιτροπή ενέκρινε στην απόφασή της της 18ης Δεκεμβρίου 1991 [2] ετήσιο πρόγραμμα ενισχύσεων για την αναδιάρθρωση του δικτύου θέρμανσης στα νέα γερμανικά ομόσπονδα κράτη, στο πλαίσιο του οποίου επιτρεπόταν η χορήγηση επενδυτικών ενισχύσεων έως 35 % των επενδυτικών δαπανών, εφόσον τα μέτρα αυτά συνέβαλαν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του δικτύου και στη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Το σχέδιο στο Cottbus αποσκοπεί ακριβώς στην επίτευξη αυτών των στόχων.

Τέλος, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι αρνητικές επιπτώσεις του σχεδίου στην αγορά καυσίμων εντός της Κοινότητας είναι ασήμαντες, δεδομένου ότι η επιχείρηση παραγωγής λιγνίτη Laubag έχει μικρό μόνον όφελος από το εν λόγω σχέδιο. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπομνηστεί ότι η Laubag δεν επωφελείται σε καμία περίπτωση από τεχνητά εξαιρετικά υψηλές τιμές, αλλά πρέπει να πωλεί τα προϊόντα της σε τιμές αγοράς. Ωστόσο, η επιχείρηση αποκομίζει όφελος από έμμεσο πλεονέκτημα που συνδέεται με μακροχρόνια σύμβαση εφοδιασμού, η οποία όμως αντιπροσωπεύει μόνο το 0,9 % της ετήσιας παραγωγής λιγνίτη της επιχείρησης. Οι επιπτώσεις στην αγορά καυσίμων σε ολόκληρη την Κοινότητα πρέπει επομένως να θεωρηθούν ασήμαντες. Επιπλέον, είναι σκόπιμο να ληφθεί υπόψη ότι το καύσιμο που χρησιμοποιείται στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής στο Cottbus αντιπροσωπεύει μόνο 0,1 % του συνολικού όγκου καυσίμων που χρησιμοποιείται στη Γερμανία για τη λειτουργία σταθμών παραγωγής τηλεθέρμανσης. Ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής στο Cottbus θα αυξήσει επομένως το μερίδιο της Laubag σε ολόκληρη τη γερμανική αγορά καυσίμων μόνο κατά 0,001 %. Εξάλλου, το φυσικό αέριο, το καύσιμο που ανταγωνίζεται το λιγνίτη, δεν παραγκωνίζεται σε καμία περίπτωση. Αντίθετα, από το 1991 το φυσικό αέριο κατέχει στα νέα ομόσπονδα κράτη μερίδιο αγοράς υψηλότερο από το μερίδιο αγοράς σε ολόκληρη τη Γερμανία (27 % περίπου, έναντι σχεδόν 0 % το 1990). Κατά τα τέλη του 1997, 40 % όλων των νοικοκυριών στην ανατολική Γερμανία θερμαίνονταν με φυσικό αέριο. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν τόνισαν στις παρατηρήσεις τους τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, αλλά επικέντρωσαν κυρίως το ενδιαφέρον τους στην περιβαλλοντική πτυχή χρησιμοποίησης του λιγνίτη γενικά, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί να αποτελέσει το μοναδικό αντικείμενο μιας διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.

VI. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία κατά παράβαση του άρθρου 93 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ είναι παράνομη. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τις θετικές επιπτώσεις στην περιφερειακή ανάπτυξη, τη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος συγκριτικά με τον παλαιό σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τον πιλοτικό χαρακτήρα του σχεδίου, καθώς και το γεγονός ότι οι επιπτώσεις στον ανταγωνισμό είναι ασήμαντες, η Επιτροπή κατεληξε στο συμπέρασμα ότι η επενδυτική ενίσχυση για την κατασκευή ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus συμβιβάζεται με την κοινή αγορά,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση ύψους 49,5 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων που χορήγησε το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη στο Cottbus συμβιβάζεται με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 1998.

Για την Επιτροπή

Karel VAN MIERT

Μέλος της Επιτροπής

[1] Για παράδειγμα στην Ιταλία, στην υπόθεση NN 52/91, απόφαση της 31ης Ιουλίου 1991 (ΕΕ C 23 της 30.1.1992, σ. 5).

[2] ΕΕ C 184 της 21.7.1992, σ. 8.